

Культура і Побут

№ 40

Субота, 6-го жовтня 1928 р.

№ 40

Конкретніше, повніше і ближче до живих потреб!

(Кілька зауважень до тематичного плану ВУФКУ).

ВУФКУ намітило орієнтовний тематичний план на 1928—1929 рік. У вступній статті до плану автори його цілком слушно зазначають, що попередня робота провадилася без плану; що сухі реєстри заголовків, замість докладного тематичного плану, не давали дороговказу сценаристам; сценаристи не знали, що хоче мати організація від кожної з перелічених назв і це приводило до провалу з тематичним планом, і ВУФКУ «плавало в спокійному морі сценарію-го «самотьку» і хвилевого зацікавлення тією чи іншою темою».

Ми не будемо сперечатися зараз про те, чи вичерпуються зазначеними визнаннями всі причини минулих невдач української кінематографії. Нагадаємо тільки, що в кількох значних випадках хоріла не тільки тематика, але і трактування, і розробка і виконання.

В усякому разі, в'явлення орієнтовного плану після повного безпланів'я є вже саме по собі великим кроком до поліпшення справи.

Тепер—що до самого плану.

Він складається з 5 розділів:

I. Соціально-побутові теми, з підрозділами: а) теми з робітничого життя; б) теми з селянського життя; в) теми з життя молоді; г) теми з червоноармійського побуту, і г) теми з життя радянської інтелігенції.

II. Теми, що висвітлюють національну політику.

III. Теми з історії соціальних рухів на Україні.

IV. Теми з давнього минулого України.

V. Теми дитячих фільмів.

Всього—32 теми, в тім числі соціально-побутових 21, історичних та (?) історико-революційних 5 (б) і дитячих—5.

Проти статистичної картини мало що можна сказати (що саме—скажемо нижче). Але коли ми звернемося до самої конкретизації тем, по кожному з розділів, то сразу наптовуємося на якусь невпевненість, туманність, розпливчатість, що припадає, до того, якраз на найважливіший розділ—«соціально-побутовий».

Ціло конкретизовані тільки теми: в розділі II (див. перелік вище)—«Дніпрестан», (що подається шпте чомусь в аспекті тільки «нацполітики»); в розділі III—«Декабристи на Україні», «Селянська Трагедія» і «Під Карпатами»; в розділі IV—всі 3: «Бондарівна», «Кабала», «Маруся Богуславка»; і в розділі V—більш-менш конкретизовані всі 5 тем.

Що ж до всіх інших то, на нашу думку, їх важко назвати «темами», в такому розумінні, якого вимагає автор сценарія: «раціоналізація виробництва», «культурна революція і новий побут», «Червона Армія і село», «робітниця-активістка», «нацменшости на Україні», «сільсько-господарський колектив чи комуна» і т. д.—це надто широкі обсяги, надто загальні вказівки; кожна з них—це не тема, а цілий океан можливих тем.

Мало-що конкретизують у цих загалом широким рамках і пояснення до кожного окремого пункту.

Кожне пояснення—це швидше добір загальних формулювань з програмних статей та резолюцій, ніж чітка вказівка, «на які теми потрібні сценарії».

Ось приклади:

«I. Рационалізація виробництва.

Це тема дуже широка, але головна її ідея — краща продукція. Отже в цієї ідеї сценаристові й режисерові треба виходити. Окремими елементами до цієї те-

ми можуть увійти такі питання: боротьба за якість продукції, роля самокритики й роборівського руху в боротьбі з бюрократизмом, з некоректним поводженням з людьми, з різними (?) неадекватними збоченнями (?) і т. д., і т. д. Це ж усе якраз узагальнення, деконкретизація, навіть—загальники, характерні для передових статей невисокої якості. І тяжко гадати, щоб ці загальники могли виконати ролю «дороговказу» для сценаристи; вони абсолютно нічого не додають до слів «раціоналізація виробництва».

Або:

4. Робітниця активістка.

Сценарій має показати робітницю активістку, як новий тип сучасної діяльної, енергійної жінки, що вибилася з під гніту ханів дріб'язкових справ

Робітниче селище. Активістка—ініціатор та організатор спільної їдальні в селищі, дитячих ясел, дитячого майданчика то-що..

Знову — загальні загальники, трюїзми плюс заляжений трафарет голої агітки—той самий, що проти нього застерігає сценариста в інших устах цей же план. А все що далі трафарета, то хоч «то-що», хоч «і таке інше». А от сценаристові найкорисніше було б знати, що ж саме—«інше»?

На хоробу туманності, загальності і трафаретизму, напавши власним застереженням, —хоріють майже всі неконкретизовані теми.

Васлуговують на деякі зауваження і деякі з чітко конкретизованих тем. Маємо на оці теми з історії України.

Коли в передмові автори плану зазначають, що «спадщина минулого давила нас силою застарілих тем», то є підстава гадати, що якраз і ці теми—чи не в тієї самої спадщини.

Ці теми до краю заляжені розробкою їх в аспекті історично-національної романтики. І не треба б дурити себе думкою, що в нинішній час б не було надія плити в розробці їх за межі шатонітих просвітницьких стежок.

Для цього треба дуже серйозного марксистського звичення української історії, а нині ми не можемо лічити цієї роботи закінченою настільки, щоб у сценариста могли спинитися хоріші, надійні джерела для перехоплення соціальним змістом епохи.

В найкращому (а може найпоганшому) випадку це будуть жалюгідні потуги підмастити нац-романтику або як приліпленою «сучасною ідеологією».

Прозорий натяк на таку можливість помічаємо ми в самому тексті пояснення до теми «Кабала»:

Це був той період в історії України, коли вона підпала під владу Московського царства і позбулася майже всіх своїх вільностей.

Навіть тут, —де нижче застерігається проти «нацромантики», сам автор оперує націоналістичною історичною термінологією, приписуючи «Україні», як якусь національно-показовому цілому, ті «вільності», що їх мала і боронила од посягів та гололи казачка військова старшина, займанщики і землевласники.

Та й не актуальні ці теми для нашого життя: справді—отрадиентно важливий для нас зараз, у світі нашого соціалістично-будівничого буття і кипіння сьогоднішнього—«шиї жінки-бранки» («Маруся Богуславка»), і аж ось як необхідно нам «загадати», що спотукувало

Терень Маселко

Жукурузяний край

Знов посуха. Убила все живе
І висала моїх степів обличчя.
Знов журавлиний плач над згарищем пливів,
До моря теплого сумна ватага кличе.
Немов мене гукають, дорогі,
Мої ж руді і спалені дороги
В озера тихої осінньої туги,
Де лави чорних степових могил,
Мов вартя тисячліть — утомлена і строга,
Куди мені за вами, журавлі?
Де береги, врожайні і щасливі?
Долин оцих печалі і жалі
За мною скрізь плинуть, тривожно, полхливо.

До теплих берегів летів і я, як ти,
Тоску мою, любов до цього краю.
Не залило воно привітом синім хвиль,
Тоску мою, любов до цього краю.
І ці дурні і зайві буркуні,
Роскішні будки над пустою вмирання,
Знайомим боєм, роспацем страшним,
Як ваш привіт—розгублений, останній.
Залізний кінь гука. Хитається вагон.
Та до вікна припали очі в тузі.
На лоні краю любого мого
Тоскою жовкне море жукурузи.

бранок покидати мрії про поворот на Україну і подурчуватись».

Це так само некуче і актуальне як героїчне вавення—сьогодні—в тім, що

А вже військо козацьке не б'ється... турків.

Одніжка просвітництва.

До історичної тематики слід буде звернутися, виробивши перш кадр сценаристів істориків-марксистів.

А от що в плані немає навіть згадки про антирелігійну тематику,—це дуже велика і помітна прогалинина.

А це ж галузь значно актуальніша, ніж питання психології «жінок-бранок» XVII століття.

Антирелігійна робота—одна з найпекучіших справ в українській робітничо-селянській боротьбі за культуру, і їй би треба одвести одне з найважливіших місць у плані кінопродукції.

Що до тем з цієї галузі, то біжуче, життя висуває їх щедрою рукою: сектанство, релігійне бузівство та істерія, Почаїв, Київ, херсонські степи, Перемошниця; хуторі, фальшиві колгоспи та бувші монастирі, де «сестриці» та «братки», за допомогою та консультацією «світських» архимандритів звивають кубельця мракобісництва «лейної роспусти»; «Райський Сад», «Калинівські кресті», крикливиці, моці, автокефалія, петрівські міністри, полковники та хорунжі в рясках, побут соціальні рухачі цих явищ,—це ж така актуальність, така пекучість така насиченість дією, таке багатство сюжетної інтриги, драматичної мошій, такий типаж,—яких ніяка вигадка, ніяка фантазія не в силі дати!

І висувається цей барвистий яданий матеріал сьогоднішньою українською некучою діяльністю...

Як могла втворитися така прогалинина в плані, як міг художній відділ не помітити «слова», додивившись до засушених архівних «бранок», про це зараз шитати не будемо.

Але заповнити прогалинату треба, як окремими темами, так і привнесеним глибокої, серйозної трактовки антирелігійних моментів у розробку тем соціально-побутових, де їм теж безумовно є і повинно бути місце.

МИК. НОВИЦЬКИЙ.

Досвід трьох років

(Лист з Одеси).

Уже четвертий рік існує в Одесі т-во «Друзів Радянського Кіна», найстаріше на Україні, що по суті, покляло початок цій цікавій і жорсткій справі. Енергійно допомагаючи на протязі всього свого існування в справі будівництва радянської або навіть точніше української кінематографії, допомагаючи не тільки словами й балачками, а впертою справжньою працею, т-во добилося найгнучливіших форм для своєї діяльності, постійно інструктуючи і тримаючи зв'язок майже з усіма осередками України. Одеське ТДРК фактично виконує функції центральної кіно-ради України, що їх, на жаль, досі не пощастило встановити юридично.

Роботу т-ва з самого початку було поставлено на практичні рейки.

Село, що його ступенно охоплює сітка переувних і стаціонарних кіно-установок, серйозно потребує кіно-механіків. ТДРК з перших же кроків свого існування вирішило стати до помочі в цій величезній вазі справі, організувавши в Одесі перші і єдині не тільки на Україні, а й в усіх СРСР курси кіно-механіків. Три місяці—такий був первісний термін навчання.

Програма курсів ступенно поширюється до 4 місяців (1926-27 рік), до 6 міс. (1927-28 рік) і, нарешті, в цьому році програма стала такою широкою, що курси реорганізуються на річні. Поруч того, що поглиблюється вивчення спеціальних дисциплін, які безпосередньо стосуються кіно-проекції, зводяться і такі дисципліни, як політико-освітня робота на селі то-що. Нинішній рік приніс нову, дуже істотну зміну в самій структурі курсів, завдяки поширенню програми коштом вивчення радіо-справи. Отже, слухач курсів буде незамінною людиною в хаті-читальні, в сельбуді, зміючи орудувати не лише з проекційним апаратом, а з радіо-установкою.

Але курси—це лише незначна частка всієї тієї роботи, що її пророблює т-во. В численних секціях, що в них працюють члени ТДРК, у Сценарній, в «Кінороботі», в «Дискусійному

кіні» і в багатьох інших, виконується майбутній робітник кіна і громадський робітник.

Сценарна секція існує вже більш як три роки. Через те, що працювати доводилося з самого початку без допомоги і керівництва, себ-то доводилося «варитися у власному соку», заняття секції майже до останнього часу проходили стихійно і без усякого плану. Виявлялися вони, головним чином, у тім, що члени секції приносили свої сценарії, зачитували їх, після чого починалася дискусія і обговорення. Але навіть і ця робота дала де-що. Сценарії авторів—членів секції прийнято до постановки. Зараз можна сподіватися на далеко більші результати, бо під проводом одного з членів секції, що має теоретичну підготовку, почато теоретичні заняття з сюжетно-складання.

Величезну роботу провадить дискусійне кіно ТДРК, що існує в Одесі з листопада минулого року. Систематично щотижня злаштовується перегляди найновіших фільмів українського і російського виробництва. Всі протоколи дискусій посилаються або авторам фільму, або відповідним організаціям, що так чи інакше зацікавлені в ньому. Багато де-які ВУФКівські режисери самі з власного бажання виносять свої твори на суд суспільності. Багато переглядів було влаштовано спеціально для робітничої маси, для робітників. Апарат «Дискусійного кіна» часто виходив у клуби, де влаштовував сеанси культур-фільмів, де, треба відзначити, що ВУФКУ, яке здавалося б, повинно бути найбільш зацікавленим у цій пропаганді, в чийому тематичному плані культур-фільм має почесне місце, не лише не допомагало, а навіть гальмувало цю роботу. Плата за прокат культурфільму була така висока що де-які вечори закінчувалися для ТДРК зі збитком.

Дуже цікаву і корисну роботу провадить зараз одна із секцій ТДРК—«Кіноробот». Це група молодяка, талановитого і здібного, перед ним стоїть завдання дуже серйозне і відповідальне: зараз вчитися, набувати якихось

навичок, а згодом—виготовляти фільми з життя молоді, відповідати на всі сьогодинні теми, що хвилюють і цікавлять її. Кому, як не молоднякові працювати над цим? Зараз «Кіноробот» працює над постановкою навчального фільму з життя радянського комсомолу «Товариш із райкому», де цілком використовується специфічна одеська натура: порт, чужоземних моряків, «Палац моряка» то-що. Фільм не має жодного павільйону і обіцяє вийти цікавим. Правда, слід відзначити, що керівництво «Кінороботом», як адміністративне, так і художнє, трохи шкутильгає і це порушує нормальне життя секції. Дуже погано організовано заняття, слабо працює бюро колективу то-що. На всі ці дрібниці, що, однак, досадно заважають працювати, треба звернути найсерйознішу увагу правління т-ва.

В Харкові за прикладом одеського «Кінороботу» організовано (до речі кол. членом одеського «КРМ») подібну ж організацію, що дуже успішно провадить свою роботу. Майже те саме організовано і в Києві... Коли ці організації зміцніють і розвинуться, буде цілком доречно порушити питання про утворення всеукраїнського «Кінороботу»,—колективів для виготовлення молодняцького фільму—при ТДРК.

Існує в Одесі ще ціла низка секцій і гуртків,—робітників кінорецензентів для юнкорів, колектив пропагандистів, що ввечері провадить вечори кіно-культури по робітничих клубах, секція художньо-технічної аналізи композиції кіно-картин,—всі вони працювали і працюють, притягуючи до питань, зв'язаних з будівництвом кінематографії—радянської взагалі, і української зокрема і особливо, громадську думку робітничих мас.

Зараз ТДРК має намір поширити рямці своєї роботи, притягуючи до неї, з одного боку, робітників, і, з другого боку, спеціалістів кіно-робітників. Взагалі про взаємовідносини між спеціалістами і ТДРК, як громадською масовою організацією, можна багато говорити, а ще більше писати, але досить сказати, що спеціалісти, замкнувшись у рямці своїх вузьких, суто-цехових інтересів, лишалися поза впливом т-ва. Чим можна це пояснити, де слід шукати причин такого прикрого явища? Власне, причини тут нескладні. Це, по-перше,

Л. Лісовий

Прогулянка

Найулюбленішим місцем моїх прогулянок є територія «Нового Міста». Під цією назвою я розумію всі землі, що прилягають до будинку Промисловості і клінічного містечка і де зараз будується новий Харків.

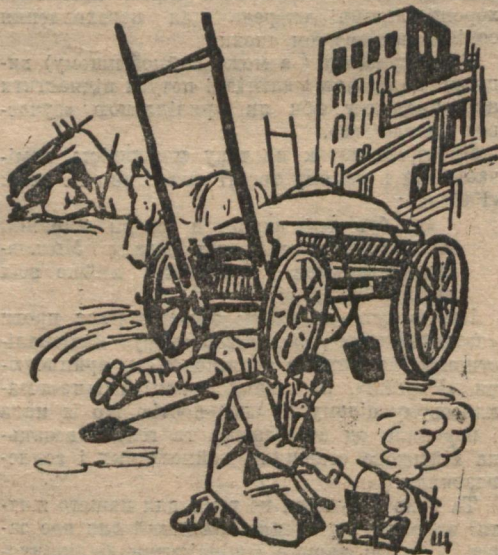
Мене туди тягне не тільки своєрідна краса краєвидів околиць Харкова, а й бажання пірнути в толочечу людської праці. Бо приємно забути на якусь хвилину всі Антанти, конфлікти і суперництво зелетнів капіталістів, врандництва соціал-капіталістів, хамство фашистів, і постоїти на порозі прийдешнього. Хоч думкою заглянути в світ, де не буде не тільки Бріанів, Келогів, Мусоліні і Чемберленів, а й Мекдоналдів, Поль-Вонкурів, Макс Мюллерів і тому подібних собак із зграї, що називається соціал-демократією. Все це лишається за порогом редакційної кімнати. І коли я повертаю з вулиці К. Лібкнехта у сквер, мене обгортає м'який осінній вечір.

На цей раз я їду Ключківським узвозом униз. Небо на заході похоче на морську лагуна з синіми островами. Вода прозоро-зелена, а коло берегів ніжно-лазорева з примішкою золота. Острози сині, бугряться синими горами і промінь сонця зрідка торкнув їхні верховини. Море спокійне і в нього тихо скохується сонце, що посилав свій останній привіт землі.

Долішній Харків весь окутаний туманом. На молочному полі його роєкидані зелені купи осокорів. Стрілою підносяться догори кілька димарів заводів, вони злегка курять димом. Рослутивши білі гриви сюди й туди летять шаротяти, ці трюхокі потвори, що з залізним скреготом, трюком, свистом і стуком розносять до колій, як по артеріях, вугілля, зерно, ліс, залізо, камінь, мануфактуру. Дим од них пе-

рехрещується, змішується і все таки тече по своїх власних каналах вся людська діяльність.

Будинок промисловості лишається ліворуч. Я кілька хвилин дивлюсь на нього, і на ту мить, що його оточує. Мені приємно дивитись, як людина з мертвої природи будує прекрасні речі, одухотворяє її. Земля, цегла, ліс, цемент, залізо—все це перетворюється в її руках в мистецький твір, на всьому лежить печать творчості і перемоги над сліпою природою. Твор-

чем тут виступає не якийсь один індивід—не група індивідів, а вся маса. Творці всі,—і грубий конач, що орудує тільки лопатою, і бруківник, що лопаточкою загортає пісок, а моло-

точком припасовує камінь до каменю, і асфальтовщик, що скидається на гнома, і муляр, що повис он десь на рештовинах, і електротехнік, що прокладає електричного кабеля,—всі аж до інженера, що орудує точними математичними формами, як орудував колись алхімік своїми алхімістичними знаками.

Все позаязане одне з одним, все складає коліщата одного і того ж механізму, все підкорено одному ритму Праці. Людина виступає тут як колектив, що прагне змінити саме обличчя природи, що з данного нею матеріалу, перетвореного її творчістю хоче з самої землі зробити твір мистецтва.

Безумовно, що «Нове Місто» згодом буде однією із найкращих місцевостей нашої столиці, коли теперішні пустирі одягнуться в каміні шати і засяють тронами електричних огнів.

Але й тут натикаєшся на варваризми. Наприклад ось це й же узвіз. Він опускається рівно як стріла вниз. Над ним простягається бульвар зі шпалерою будинків. Але ось при самому виході на Ключківську вулицю трамвай робить закруглення з формі латинського ес. Для чого. Чи цього вимагали обставини (крутий спуск, необхідність гальмування) чи тому, що прямо стоїть купа невеличких і незграбних будинків, що їх комсомівські інженери не намірили знести. В усякім разі враження невідрадне, бо ці будинки заплонують дамбу вулицю, що є прямим продовженням узвоза. Зовсім губиться перспектива. Ці будинки ніби купа гною на прекрасній дорозі. Між тим, коли анести ці будинки була б прекрасна пряма вулиця, що пересікала б весь Харків від Будинку промисловості аж до протилежних угір, ми б мали прекрасну артерію для вуличного руху. А так все зіпсувала купа будинків.

Коли я дивлюсь на них, мені спадає на думку, як ми неміємо ще планувати місто.

консерватизм, вузькість інтересів і цеховізм, що спостерігається з боку спеціалістів. З цими явищами тепер провадять дуже вперту боротьбу. По-друге, само т-во не розраховувало своєї роботи на такого високо-кваліфікованого робітника, можливо справедливо міркуючи, що він сам повинен прийти і заявити про свої інтереси.

Але «коли гора не йде до Магомета, то Магомет іде до гори». Без спеціалістів роботу т-ва не можна назвати повною і закінченою, і ТДРК вирішило, щоб втягти їх, відкрити в цьому році «Будинок кіно-культури», заорендувавши для цього помешкання колишнього театру «Ампір». На устаткування будинку потрібно 2 тис. карб. і ТДРК, запросивши представників усіх місцевих кіно-організацій, розклатало цю суму поміж них. Треба сподіватися, що гроші незабаром буде одержано, і тоді почато буде ремонт та устаткування помешкання. Хотілося б відзначити також, що план організації будинку в деякій його частині неможливо назвати цілком вдалим.

Справа в тім, що за планом, при кожному відвіданні будинку, член ТДРК повинен платити за вхід 10 коп. Далі доцільніше було б збільшити мізерні членські внески в ТДРК з 10 коп. до 30 чи 40 коп., ніж брати при кожному відвідуванні гроші за право на вхід. Адже в такому разі про жодний плановий добір аудиторії, наприклад, на дискусійних переглядах не можна говорити, бо прийде не той, хто повинен прийти, а той, хто зможе... Це безперечно, різними, що хутко вплине на плановість роботи т-ва. Але всі ці дрібниці, ці неув'язки, що виникають десятками в процесі роботи, які трішки не зменшують її величезного значіння. Правління ТДРК проєкує з недалекого майбутнього відкрити в Одесі сценарну школу, що навчала б усіх, хто цікавиться цією справою, сценарної грамоти. Адже лише сценарії багато де-хто, але пише погано не знаючи основних елементів драматургічної грамотності і цю хибку має намір усунути т-во.

Так працює Одеське ТДРК. Робота ця, може, скромна і невеличка, але вона все ж приносить і свою краплю меду у величезний вулик радянської кінематографії.

А. КРАВЦОВ.

Резолюція наради письменників у Києві

з приводу тематичного плану ВУФКУ

1) Українська радянська кінематографія міцно входить, як невід'ємна й важлива ділянка, до української культури й мистецтва. Українська радянська культура створює своє «наймасовіше» та наймогутніше мистецтво, і до створення його треба як-найширше притягти українських радянських культурних робітників. Тому нарада констатує, як позитивний факт величезної ваги, що ВУФКУ, керівний орган української кінематографії, замість ізоляції від загального українського культурного процесу, замість замикання в узяному колі спеціалістів, і часто «спеціалістів» у лапках—стало на цей шлях притягнення українських радянських митців до кіно-роботи.

2) Нарада вважає, що розвиток і зміцнення укр. радянської кінематографії можливі тільки тоді, коли в одній частині кіно-процесу—в частині сценарній—укр. радянські письменники візьмуть як-найактивнішу участь. Кіно-сценарій є зовсім специфічна галузь художньої творчості, але як-раз письменник типом роботи своєї найближче стоїть до цієї галузі. Виховання спеціальних кадрів сценаристів, які в найкращій частині своїй висунуться знову—такі з письменників, є справа майбутнього, отже зараз укр. радянський письменник повинен допомогти укр. кінематографії, приділивши їй частину своєї уваги, і частину своєї роботи, а ВУФКУ з свого боку, мусить реально притягти письменницькі сили до сценарної роботи, вибрати з них найздібніших до цієї справи, щільно зв'язати їх з кіно-виробництвом, щоб забезпечити укр. радянську кінематографію добрим сценарним матеріалом, що стоятиме на височині сучасних ідеологічних та художніх вимог.

3) Тематичний план, що подав Художній Відділ ВУФКУ і де зроблено наголос на основні проблеми нашої сучасності, нарада приймає, як загальний орієнтовний план, який в

кожному конкретному випадкові підлягатиме в найширших межах художній обробці сценариста. Разом з тим нарада відзначає, як позитивну, саму спробу ВУФКУ запланувати свою художню діяльність, отже уникнути, як диспропорції в тематиці виготовлених фільмів, так і випадковості в самій тематичці.

З свого боку нарада висловлює побажання, щоб план цей доповнено темами: антирелігійною, темою про антисемітизм, з фізкультури та з життя західно-європейського. Що до тем історичних, нарада застерігає ВУФКУ від «малоросійського» підходу в реалізації їх і гадає, що до цих тем ВУФКУ має вже готового сценарія, бо відповідно поставлений на цю тему фільм може бути епохальним в історії укр. радянської кінематографії.

4) Щоб успішно здійснити співробітництво письменника-сценариста, нарада вважає за konieczні з боку ВУФКУ такі заходи: а) забезпечити авторів сценарія можливість стежити за правильним трактуванням його у постанові; б) діяти цілковитого порозуміння з ВКРК, який здійснює ідеологічний та художній контроль над кіно-виробництвом, не повинен втручатися в органічну роботу сценариста; в) підвести серйозну економічну базу під роботу письменника-сценариста, без якої не можна сподіватися серйозних наслідків його праці; г) домогтися, щоб у закладчому порядку на Україні визнано праця кіно-сценариста на % % винагороду з прокату.

5) Наприкінці нарада звертається до всіх укр. письменників та всіх радянської громадськості з закликом підтримати ВУФКУ, як керівника укр. радянської кінематографії, в його боротьбі за виживання хиб, за зміцнення та піднесення укр. радянської кінематографії, яка повинна зайняти серед мистецтв найперше місце в справі здійснення культурної революції на шляху до соціалізму.

Сучасне і майбутнє місто вимагає тільки двох форм планування—пряма лінія і круг.

Пряма лінія найкраще відповідає майбутньому руху вулиць, де цілком пануватиме автомобіль, вона точно відповідає його швидкості, вона забезпечує від несподіваних катастроф, вона дає найкращу регуляцію.

Круг, геометри називають круг і шар найбільш завершені з усіх нам відомих форм,—своєю сферичністю надає суворим прямим контурам елемент м'якості і закінченості краси. Майдани міста майбутнього неодмінно мусять бути круглими, або овальними, бо тільки ця форма дає можливість з найбільшою ефективною розпланувати громадські спорудження, як от театри, клуби то що, де наші діти і внуки будуть проводити більшість свого часу. Ось чому нашим інженерам треба побороти свою вискоружу закоханість до четверокутника, що нагадує собою скриню, набиту золотом і цінними паперами. Легка кризисна овала дає такий прекрасний контур, вона робить легким самий камінь, коли він є символом всього важкого й неворотного. Від чотирикутника завжди тхне плац-парадом і казармою.

З цими думками я переходю на другий бік. Що се? Я одразу попадаю з віку електрики в вік печерного проглотита. Земля скопана якимись ямами. Обминаючи одну з них, я спотикаюсь об якусь бляшану трубу, а нога моя провалюється в якусь провалля. З усімляким витягаю ногу і бачу, як звідкільсь з під землі вискакує гарна скуйовджена постать людини з Кавказу. Поблискуючи білками своїх великих очей, він незрозуміло дивиться на мене. Виявляється що я пройшов просто по стелі його землянки і мало не зазалив її. Я скидаю кашкета і прохаю вибачення за те, що мало не вробив йому шкоди. Він похмуро вислуховує мої слова і знову провалюється скрізь землю, але дещо швидше і непомітніше ніж Пам Твардовський на провінційній сцені.

Цей випадок робить мене обережнішим, тим більше, що землю вже зовсім обгорнули сутінки. Я щільно вдиваюсь і бачу, що тут цілий лабіринт землянок, якесь поселення печерних людей. Хто вони? Безумовно тут є багато покидьків, що місто викинуло їх з свого шлунку сюди за свою межу. Тут є невідьмаки, що

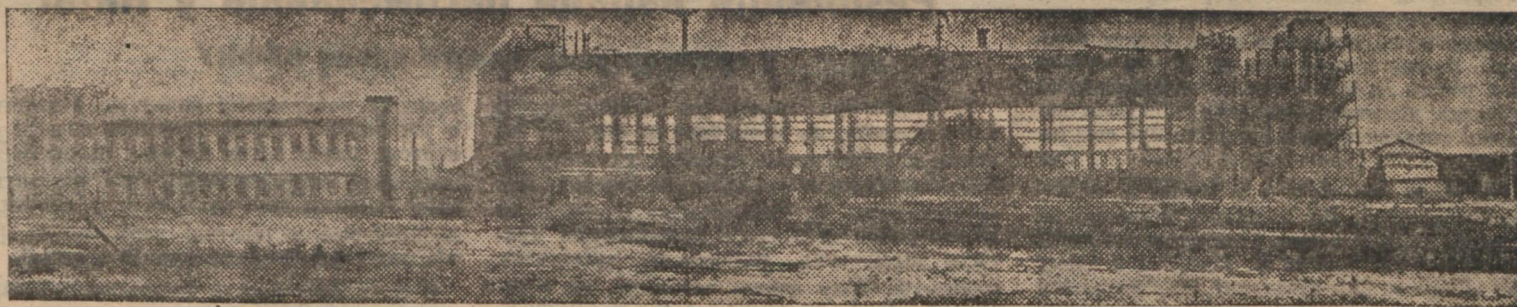
не мають де притулити свою голову. Тут є ті, хто з шукання заробітку забрів до міста і, вирішив перемішувати йому в землі за прикладом своїх далеких предків. Безумовно тут є і алогічний елемент: в підземних малинах обговорюють наскоки і ділять-добач. Це зовсім інше, підземне, чи коли хочете, земляне

місто, де живуть сучасні «морюки». З цікавості я заглядаю через розчинені двері в одну із таких землянок. Вони не більше двох квадратних сажнів, посередній трубу покладена труба, в одному кутку брудна постіль. Вогонь і димно. Тут люди живуть, любляться родяться і умирають. І це поруч з «Будинком Промисловості», в який ми всі закохані. Дві доби поруч, а між ними десятки тисяч років!

Повільним кроком просту згору. Переходю якісь канали, рови, колії. Тепер я попав ніби в становище якоїсь стародавньої орди або військовий табор з часів Сувороза. Під шпур витяглися кріті чорною землею землянки. Коновязі. Іржуть коні, брязчать вудила, вештаються людські постаті. Ніжно дзвенить в походній кузні залізо під молотком. Роскладено багаття і в закуренних казанах вариться картопляна юшка. На зігнутих погах сидять кухарі, палать цигарки і зрідка мішають ложками вариво. Я попав до копатів.

Не вигадливий народ вони. Вони, як та черва, точать землю, засипають провалля, ерізають шпалі, навозять дамки, копають рови. Це вони насипали сотні тисяч кілометрів залізничних колій; це вони колись прокопали Суець і Панамський канал. Це їхніми руками насипані грандіозні старозинні земляні вали. Я бачив їхню роботу на Дніпрелестані. За кілька місяців вони там вивезли мільони кубів землі. Американці дивувались, лаялись, обурювались з цієї первісної техніки, пропонували екскаватори. А наші інженери казали, що копат з своєю лопатою і шкапою працює краще і дешевше за машину. Американці цього не вразумили.

Вже зовсім звечеріло. Внизу загорілась грона вогнів. Темною громадою виступав «Будинок». Десь гули гудки. Небесне багаття зовсім пригасло. По небу розповзались хмари. Зі околицю міста зупинилась шіч.

Український Голівуд

Могутня кіно-фабрика в Києві

Київ має всі дані для розвитку кінопродюсування. Цьому сприяють його чудові кліматичні й природні умови, близькість Дніпра, ясне повітря, наявність цікавих і мальовничих місць, безліч садів і парків, широких вулиць, історичних пам'яток, красивих будинків то-що. Крім цього, Київ — центр української культури і мистецтва. Він зможе повною задовольнити роботу кіно-фабрики на всіх ділянках.

В мальовничій місцевості Раківки (кол. Шулявки) на Брест-литовському шосе, за зоологічним садом, на 40 десятинах землі, де ще до 1927 року цигане спиналися таборами, з пущиря за короткий час виросло нове виробниче містечко — багатоповерхові залізобетонні масивні будинки з усіма допоміжними підприємствами і власною електричною підстанцією — кіно-фабрика ВУФКУ. Тут же збудовано: двохповерховий службовий корпус, фото-кіно-лабораторію, електричну підстанцію, склади, центральне ателье, художнич цех, спеціальні майстерні (декоративну, апаратурну, електромеханічну, шпалерну, столярну, деревообробну то-що). Як на свої розміри і технічне устаткування Київська кіно-фабрика буде наймогутніша в СРСР і не відставатиме від кращих світових кіно-фабрик.

Місцевість обрана дуже влучно: тут і гори, і рівнина, і яри, і ниви, і ліски, і фабрики недалеко, і села, і дороги, і залізниця. Фабрика відповідає всім правилам повітряної кіно-техніки.

Основний цех кіно-містечка — павільйон ателье — це величезний будинок, що має 105 метрів завдовжки, 17 заввишки і 36 завширшки. Щоб уявити собі цей величавий будинок «великого німого», досить сказати, що в ньому можна сховати нормальний океанський корабель. Своєю площею ателье п'ять раз більше від усіх павільйонів Одеської кіно-фабрики. В ньому може працювати 1000 чо-

ловіка, а вмістити може він до 10.000. Такого кіно-павільйона СРСР ще не має.

Пороскидані по всій території будинки сполучено спеціальним коридором так, що вони складають одну цілість.

Другий головний будинок фабрики, це — знижена електро-підстанція на 1500 кіловат, що знижуватиме з 11.000 на 220 вольт. На підстанції поставлено п'ять мото-генераторів і п'ять знижених трансформаторів. Електро-підстанція має безпосереднє призначення давати світляні ефекти під час виконання знімків. В перші роки підстанція зможе давати до 12.000 амперів постійного току і 4.300 амперів перемінного току. Перемінний тиск передаватиметься з центральної міської станції через спеціально прокладений кабель. Незадовго електро-підстанція розпочне працювати.

Все основне машинне устаткування для підстанції придбано в Швеції. На устаткування підстанції та електроустаткування павільйону витрачено пів-мільона карб.

Центральне ателье займає 85 тис. куб. метрів, а всі корпуси — 150 тис. куб. метрів. Збудована площа має 15 тис. кв. метрів.

По всій території фабрики проведено водогінну магістраль. Всі цехи мають центральне водяне опалення. Всюди устатковано проточно-втяжну вентиляцію. З погляду пожежного теж усе передбачено.

Гарний рельєф кіно-містечка і великий парк дають можливість робити натуральні знімки, не вийжджаючи не тільки за межі Києва, але навіть за межі фабрики. Будівник фабрики архітектор, проф. Риков, дав кожному будинкові окремий стиль, щоб їх можна було використати до яких завгодно картин.

Особливу увагу звернено на механізацію та вдосконалення всіх галузей кіно-продукції.

Тут буде застосовано всі досягнення світової кінематографічної техніки. Для штучного освітлення в верхній частині ателье буде підвішено на чотирнадцятьох рейкових шляхах 250 світільних візків, а на кожному з них буде до 30 ламп по 25—30 амперів кожна. Освітлення можна комбінувати як зазгодом — засвітити яскраве сонце або погасити його на один знак режисера. Для трюкових картин буде влаштовано безодні і яри. Там буде басейн, де в разі потреби можна буде інсценізувати жорстокі морські бої, затоплення кораблів і морські бурі. Буде і справжній гараж та аеродром. Збудовано вже сцени, високі містя, та інше ефектне устаткування. В новому ателье можна буде ставити декорації 13—16 метрів заввишки. Чотири спеціальні башти з гвинтовими драбинами підійматимуть артистів під час зйомки на потрібну височину.

Київська фабрика значно збільшить кіно-продукцію і дасть можливість розширити й удосконалити роботу не тільки в ділянці випуску художніх фільмів, а й у ділянці науково-популярних і шкільних картин, що їх так мало у нас.

Збудовані цього року павільйони дадуть повну можливість розпочати роботу на кіно-фабриці до 11-х роковин Жовтневої революції.

В 1929 році буде ще збудовано художньо-адміністративні корпуси з кубатурою до 35.000 куб. метрів та окремі господарські будинки.

Виходячи з того, яким темпом провадиться робота, якого розмаху вони набрали та яких уже досягнуто результатів, можна напевно сказати, що фабрику буде збудовано з призначений термін.

А. Бобруйський.

Впорядкувати концерти

Почався концертний сезон. На початок Укрфільм запросив досить знайомих, але і досить славетних Сігеті та Петрі. Їх гра справляє краще враження: театр був обидва рази переміщений для слухачів нагороджували виконавців дружніми оплесками та вигуками. Але і тут є своє «але». Річ в тому, що нового, масового слухача на цих концертах не було, а коли хочете, не було вжито заходів, щоб цей слухач був.

Зважаючи на те, що сезон лише починається, треба заздалегідь подумати про те, щоб і серйозну, глибоку музику, що її передбачає дати у своїх концертах Укрфільм, зробити присутній широким масам. Справа досить серйозна, особливо, коли взяти під увагу, що запрошені виконавці будуть переважно виконувати речі класичні. І Сігеті, і Петрі, наприклад, виконували Бетховена, Ліста, Шуберта то-що. Тут собі не тільки «новичок», а навіть amator музикант часто не розбереться, що до чого.

Я спостерігав таке: виконавці, здебільшого, не додержувалися точно програми і багато-багато слухачів приймали Бетховена за Мендельсона, Шуберта за Брамса то-що... Тепер, уявіть собі нового слухача: він, коли додому не піде серед концерту, то обов'язково записує, а на другий концерт ніяк його не затиєш. Я, звичайно, не беруся накреслювати всіх за-

ходів, що потрібні для перетворення концертів Укрфільма в концерти для мас: цю справу цілком-варто широко обговорювати в пресі і влаштувати диспут з широкою участю слухачів. Я лише хочу подати такі міркування: в Харкові є, так би мовити, музичний актив понад 1.500 чол.; маємо на увазі учасників музичних гуртків. Вони є основні носії музичної культури в масах. Спираючись на цей актив, систематично притягуючи його на концерти Укрфільма можна поступово, але уперто прищеплювати любов до серйозної музики. Отже, треба утворити сприятливі умови, щоб гуртківці мали змогу систематично відвідувати концерти, та докладно розбиратися в них. Для цього треба: 1) встановити для гуртківців систему колективного відвідування по знижених цінах (організує ФЗОК, Спідка, Музбюро ХОРО);

2) Керівники гуртків своїми силами, силами музбюро ХОРО, та музичних закладів повинні напередодні відвідування концерту дати гуртківцям коротеньке пояснення про композиції, та про ті їх речі, що виконуються за програмою;

3) Укрфільм повинен, як це проробило ВУФКУ — подати на обговорення свій виробничий план на концертний сезон;

4) Оголошувати в пресі рекомендаційні спи-

ски літератури, що можуть роз'яснити виробничий план.

Дякуючи таким заходам гуртківчане будуть свідомо слухати музику, і можна бути певними, що вони свої знання та враження широко будуть розповсюджувати серед мас.

Далі треба цілком змінити форму та зміст програми, що їх тепер продають по театрах. Програма повинна мати не лише перелік річей, а обов'язково містити коротенькі пояснення про авторів та речі, що їх виконують. Це тим більш легко зробити, що головні речі концерту не перевищують 5—6.

Таким засобом ми можемо організувати слухання музики для широкої маси відвідувачів.

Можна навіть погодитися на підвищення ціни програми, але за те чим ми зробимо, так би мовити, капітальний вклад в виконання гасла: «Музика — масам».

Коли виконують дуже складну річ, що має особливе історичне значіння — то тоді треба давати перед цим коротеньке пояснювальне слово.

Далі треба завжди, коли одна річ програми заміняється іншою обов'язково про це оголошувати: не всі купують програми, та не всі в ній розбираються. З рештою треба скасувати звичай починати концерти з записанням на 30—50 хвилин. Цьому треба покласти край бо воно відбиває охоту ходити на концерти. Взагалі треба тримати курс не тільки на масу, але й на масу.

Л. Ліберман,

3 манівців на широкий шлях

Джакомо Пуччіні—один з найяскравіших творців у галузі оперного мистецтва передсучасної доби. Передсучасної, бо хоча недавні, всього лише чотири роки тому перерване тяжкою хворобою життя композитора, фактично зв'язує його із сучасною музикою, та це ще не визначає його як творця сучасної музики (модерної). Коріння його творчості в минулому італійської опери лише переломлено в призмі музичних течій початку біжучого століття й дальших етапів сучасної музики.

**Постанов-
щики
«Турандот»
в Харків-
ській
Державній
Опері**

**Художник
А.Петрицький
Диригент
А. Маргулян
Режисер
Луї Лабер**

Опера «Турандот»—останній перехід на творчому шляху композитора. Багато обдарований природою, жваво реагуючи на явища модерної музики, вбираючи їх і застосовуючи в своїх творах, він створив цей багатий музично-сценічний твір, один з визначних в оперній літературі останнього часу. Ось чому «Турандот» за два роки життя обійшла найбільші сцени Західної Європи. Звичайно, «Турандот» не є останнє слово в музиці, що його говорять передові композитори—Стравинський, Прокоф'єв, Кшенек, Берг, але то є завершення старого оперного мистецтва на порозі нового етапу, то один з свіжіших творів в репертуарі європейських оперних театрів.

Саме під цим поглядом (не під поглядом змісту й ідеологічної вартості опери) ми й розглядаємо постановку опери «Турандот» в українських оперних театрах, як великий їх крок уперед, що його мають закінчити дальші постановки опери Кшенека, балети Стравинського то-що. Від «Ріголетто» через «Снігуроньку» та «Майстерінгери» до «Турандот» та «Джоні крапав», від «Горбоконика» до

«Блазня» й «Петрушки» і одночасно, від української опери, від старого лахміття декоративних полотен до високоякісного сценічного оформлення, від режисерської вимпелі до цінних робіт наших постановщиків,—от Гуліверів крок української опери сьогодні оперного мистецтва.

Три роки напруженої організаційної роботи, не без огріхів, не без провалів та невдач, кінець-кінцем дали свій ефект, вивели театр з мистецьких манівців на широкий творчий

шлях і, головне, виявили його мистецьке обличчя.

Перші вистави цього сезону в харківській опері—символічні: «Тарас Бульба», «Турандот», «Червоний мак»—оригінальна українська опера, нова опера європейського репертуару, новий змістом балет. Це не випадковий збіг визначних оперних постановок останніх років, не просто низка формальних

досягнень театру—це його кредо в даний новий період життя, період закріплення здобутих позицій і оформлення художньо-ідеологічного напрямку.

Звичайно не все ще в роботі театру задовольняє. Він ще не має цінного змісту і тематикою матеріалу. Що ж?—мистецтво зацікавиться, а оперне і пототів. До того ж ми осталися позаду, треба наздогнати,—і наздоганяємо.

Треба лиш, щоб наші театри застерегли себе від провалів. Тепер допустити зрив у халтурку, дати «прохідну» виставу значить звести на нівець свої досягнення. Керівникам театрів треба добре згадати, що поодинокі визначні постановки і поруч з ними вистави, так собі, для збору, для заповнення дірки в репертуарі, ще не становлять твердого досягнення і, не творять певного мистецького обличчя театру, лиш свідчать про потенціальну його спроможність дійти високого мистецького рівня.

При наявному, створеному театром, свіжому й талановитому кадрі артистичних сил, що таку спроможність театру довели, виконати це можна і треба.

Юрій Тищенко.

Тімур Ліу

Пік, Паг, Понг

Туран от

Калаф

Харнову потрібна робітнича консерваторія

Самодіяльна музикальна робота в столиці України за останні роки досягла великого розвитку. Ростуть кількісно і якісно музикальні і хорові гуртки при робітничих клубах і на підприємствах по-раз новими кадрами робітничої молоді поповнюються ці гуртки, приєднуючи їх до музикальної культури. Щорічні загально-міські музикальні олімпіади, що являють собою по суті перегляд самодіяльних музикальних сил,—кращий доказ безсумнівних досягнень робітничого Харкова в цій ділянці.

Нині маємо в Харкові вже 25 постійних хорових робітничих гуртів з 600 учасниками, 25 самодіяльних духових оркестрів, що об'єднують 400 чоловік, і 20 оркестрів народних інструментів з 450 учасниками.

Де-які робітники тих гуртків виявляють неабиякий музикальний талант, багато де-хто з них хоче підвищити рівень свого теоретичного і практичного знання в ділянці музики. Мимоліть напрошується думка створити таку культурну установу, де учасники таких гуртків, не відриваючись від виробництва, могли б набути серйозного музикального «гарту», думка про організацію в Харкові вечірньої робітничої консерваторії. Досвід недільної робітничої консерваторії в Москві і Київської робітничої консерваторії доводить безумовну доцільність і реальність такої ідеї.

Ось чому початок і ініціатива музикального бюро (при Харківській Окпрофраді), що розробило вже конкретні організаційні форми майбутньої Харківської робітничої консерваторії, заслуговує на те, щоб її всіма засобами заохотити і підтримати.

На думку ініціаторів Харківська робітнича консерваторія має обслуговувати робітничий і клубний музикальний актив і на перший рік повинна прийняти до 120 слухачів. Курс навчання має бути двохрічний, а для тих, хто хоче продовжувати освіту в музикальному ВУЗі, чотирьохрічний.

Розроблено в загальних рисах і навчальний план майбутньої робітничої консерваторії. Там перш за все навчатимуть індивідуально гри на домрі, балалайці, гармонії та інших народних інструментах. Далі має бути зорганізовано цикл «смічкових» дисциплін (скрипка, контрабас, віолончель, альт). Вчитимуть, крім цього, гри на фортепіані і співу. В навчальний план вводиться як обов'язкові предмети, історія музикальної культури, нотна грамота, теорія хору, оркестри і ансамблі. Заняття в робітничій консерваторії мають відбуватися два рази на тиждень, ввечері. На кожного слухача (за індивідуального навчання) буде присвячено півгодини на вечір.

Проекта робітничої консерваторії складено з

таким розрахунком, щоб фактично охопити понад 120 кадрових слухачів. Крім цього має бути створено при консерваторії зразковий оркестр народних інструментів на 50 чол., духових інструментів на 50 чол. і зразковий хор на 80 чоловік.

75% місць у робітничій консерваторії буде надано робітникам, командированим клубами і підприємствами, безплатно. 25 проц. слухачів платитиме від 1 до 5 крб. на місяць.

Педагогічними силами прийдешня робітнича консерваторія забезпечена цілком. Помешкання для консерваторії має дати один із харківських художніх ВУЗів.

Треба відзначити, що ідея створення робітничої консерваторії здобула собі широкі симпатії серед робітничої суспільності м. Харкова. На останній загально-міській музикальній конференції натальну потребу організації такої культурної установи було зафіксовано в багатьох виступах і в резолюції. Створити таку велику культурну справу можна буде, за підрахунками музикального бюро Окпрофради, на невеличкі кошти. Для 15—20 Харківських професійних союзів яка-небудь тисяча крб. на місяць—звичайно, гроші не великі. І вони повинні бути. Кошторис і план робітничої консерваторії розроблено. Активна увага робітничого суспільства до цієї справи вже сама собою свідчить, що справа ця цілком на часі. Робітничу консерваторію в столиці України треба відкрити не гайчись. Слово за культурділом і президією Окпрофради.

п.

Організаційні форми науково-дослідної роботи

(В порядку обговорення).

Проблема хемізації Радянського Союзу поставила на черзі для питання про науково-дослідчу роботу в ділянці хемії і багато вчених пропонують ті чи інші заходи щодо реорганізації хемічної освіти та хемічного досліду.

Історичне наукове дослідження зосереджувалося при університетах. Але революція істотно змінила погляд на науково-дослідчу роботу, як на абстрактний процес і поставила вимогу щільно ув'язати цей процес з виробництвом. Мабуть з цих причин на Україні виникла ідея одірвати наукове дослідження від університетів, чи від його спадкоємців Інститутів Профосу, як установ лише освітніх і асоціювати це дослідження в науково-дослідних катедрах під керівництвом Наркомосу. Але досвід показав, що форма катедр хоч і відповідала більш-менш своєю дрібною структурою типові наукового дослідження, як дослідження в певній мірі індивідуального, але не вирішила питання про ув'язку науки з працею, про змичку наукового дослідження з виробництвом.

Отже в самому Наркомосі починається організаційне хитання, що-до цього питання. Що таке саме в катедра? І чи дійсно ця форма відповідає радянській сучасності? А може такою формою був би інститут? І чим відрізняється од катедри? Потрібна, чи ні була б форма асоціації катедр і як саме треба її сконструювати? Кінець-кінцем, очевидно, зупинилися на формі Інститутів, яких передбачено за п'ятирічний планом двадцять два.

Поруч цієї роботи Наркомосу йшла також творча робота виробничих комісаріятів, які, правда, не хиталися що-до форми (тут усталася форма Інституту), провадили рівнобіжну з Наркомосом роботу, що-до розгортання осередків наукового дослідження. Але оскільки був потрібний оцей паралелізм з одного боку і оскільки ці Інститути в дійсності виконували своє завдання—це питання і досі теж лишається спірним.

Перед нами зараз безперечно стоять такі проблеми: потреба розгортання широким фронтом науково-дослідчої роботи і в той же час шкода потрібної кількості індивідуальних наукових сил, а в зв'язку з цим бажаність і необхідність застосування методів колективної розробки науково-дослідчих проблем; по-друге треба кінець-кінцем щільно об'єднати наукове дослідження з пристосуванням його до виробництва і сконструювати це в найбільш економічно-ефективних організаційних формах.

Звідси ми пропонуємо зробити статі висновки і зупинитися на оцих організаційних формах. Заводська лабораторія і лабораторія тресту (це по лінії ВРНГ) природньо являється осередком в промисловості, де виникають проблеми виробництва і завдання для їхнього наукового вирішення, науково-дослідча катедра (по лінії НКОУ) являється осередком застосування наукового методу дослідження. Треба мати на увазі, що інженер заводської лабораторії, це—уже не вузький інженер-виробник, а це людина з ухилом до дослідницької роботи. Багато таких інженерів—дослідників сидять по заводських кутках і багато з їхньої дослідницької роботи гине не використаним, бо завод немає часу за дерев'яною практичною роботою побачити лісу користі—зібрати та застосувати на заводській роботі цей науковий досвід своїх лабораторій. В лабораторіях трестів є науково-дослідчі відділи, що на чолі їх стоять справжні наукові робітники. Отже тут у нас не може бути ніякого сумніву з боку наукових робітників експертизи щодо можливості використання заводських та трестівських лабораторій для наміщення наукових проблем промисловості.

З другого боку використати для наукового дослідження масу робітників заводських лабораторій, це як раз значить притягти колектив до наукового дослідження і в той же час уможливити застосування методів колективного дослідження, бо серед цієї маси інженерів—практиків тільки такий метод роботи буде найкорисніший і придатний до здійснення. Поруч з цим науково-дослідчі катедри НКОУ вивчають нові методи дослідження, виходячи з нових наукових проблем і нової живої сили дослідників.

Ці дві вертикалі—заводська лабораторія і науково-дослідча катедра втикаються щільно і безпосередньо в саму гущавину виробництва з одного боку, і науки, як такої, з другого.

Над цими двома вертикалями простягається горизонталь, їх об'єднуючи і закриваючи, науково-дослідчих інститутів—асоціацій. Ця інституція мусить будуватися за практичною ознакою промислової проблеми і мати форму науково-виробничого комбінату. Прикладом, це може бути так. Вертикалі—шахтні та заводські лабораторії відповідних трестів і науково-дослідча катедра хемічної технології організаційних матеріалів; горизонталь—науково-дослідчий інститут відповідної спеціальності. В той час, як вертикальні осередки будуються за територіальною ознакою: при шахтах та заводах і при Технологічному інституті, горизонтальний осередок не матиме обов'язково території, а уявляє собою асоціацію вертикальних осередків, наукову раду (ні в якому разі не бюрократичну установу), що виконує свої методичні завдання шляхом різних семінарів в галузі дослідження по суті—через свої вертикальні осередки. Така організаційна форма науково-дослідчої роботи, забезпечує щільний зв'язок наукового дослідження, як такого, з практичною роботою виробництва, забезпечує максимальне використання масового дослідника, що його робота координується шляхом колективного методу дослідження і застерігає необхідність дорогого будівництва окремих науково-дослідчих установ з будинками, устаткуванням, штатами та інш., бо тут ми використовуємо готовий матеріал заводських лабораторій та науково-дослідчих катедр і потрібне додаткове устаткування їх дуже полегчується самою диференціацією та поступовістю наукових завдань, а також—кількістю джерел фінансування.

Ця організаційна форма диференційованого охоплення всієї маси живої наукової сили, лабораторного устаткування і чергових науково-виробничих проблем і слідує за тим інтегрування роботи первісних дослідницьких осередків в науково-виробничому комбінаті—асоціації дало б найбільш корисні і економічно ефективні наслідки.

Природньо, що такому типу організації науково-дослідчої роботи мусять відповідати державні органи керування. Науково-дослідча робота в соціалістичній країні природньо представляється, як широка об'єднуюча горизонталь над всіма вертикалями народного господарства і соціально-культурних потреб.

Тому керування цєю роботою не можна зосередити в НКОУ, чи в окремих виробничих комісаріятах, а на чолі її мусить стояти наукова рада, аналогічна, мабуть, до науково-освітньої секції Держплану, як складова його частина. Але ми гадаємо, що практично було б доцільніше для цього використати органи Головна науки, реорганізувавши науково-дослідчу секцію її в раду з участю представників всіх ділянок народного господарства і з безпосередньою залученістю від Держплану, як його складової частини.

Ч. В. К.

Виставка німецької графіки на Україні

Останніми часами налагоджено зв'язок в т-вом німецьких художників графіків, об'єднаних у союз Bund Deutscher Gebrauchsgrafiker. Редакція офіційного органу цього союзу—журналу Gebrauchsgrafik дуже зацікавилася українським графічним мистецтвом і з великою охотою дає на сторінках свого журналу місце для висвітлення сучасної української графіки.

Крім того, зараз уже цілком конкретно стоїть питання про організацію на Україні виставки оригінальних графічних робіт кращих сучасних німецьких художників. Редактор журналу Gebrauchsgrafik проф. Френцель провадив переговори з союзом німецьких графіків-виробників і дістав згоду організувати виставку в Харкові, Києві й Одесі.

Слід загодя гадати, що матеріальні видатки на організацію виставки графіки не будуть надто великі, бо монтаж, пакування і транспорт графічних речей далеко простіші, ніж такі самі роботи для підготування виставки живописи.

Значіння такої виставки може бути величезне: в справі друкарства і зв'язаних з ним мистецтв Німеччина стоїть на першому місці. Культура німецької книги розвинута надзвичайно. Безпосереднє ознайомлення з кращими зразками робіт німецьких художників-графіків, серед яких є такі світові імена, як проф. Людвіг Гольцгейн, проф. Бернгардт, Карл Гольц, Аріке, Матейко, Корті, Цабель, Сафос, Розен, Вільраб, Ібе, Цістара та інші, повинно дуже позитивно вплинути на підвищення якісного рівня нашої поліграфії.

Одвіданні Німеччини і Кельнської виставки окремими робітниками поліграфії, хоч яке б корисне воно не було для удосконалення майстерства і смаку цих тозаришів, зв'язане з досить значними видатками і може торкнутися лише окремих одиниць.

Організація ж такої виставки дасть змогу всій масі зацікавлених—і художникам і робітникам видавництва та друкарень—безпосередньо ознайомитися з кращими речами німецької поліграфії, з роботою, стилем, манерою, палітрою, принципами композиції, принципами книжкового верстання, ілюстрування, оздоблення обкладинки, останніми шрифтами—і одночасно з усіма найновішими способами репродукування всього цього.

Крім цього, виставка буде одним із перших етапів у справі культурного зближення радянської України з Європою. Зі свого боку, як ми вже згадували, Bund Deutscher Gebrauchsgrafiker і редакція журналу Gebrauchsgrafik виявляють величезний інтерес до праць українських художників. Деякі з надісланих редакції українських видань (зокрема, №№ журналу «Червоний Перець») зустрінуто там дуже прихильно; частину речей буде перепродуковано в німецьких журналах. Німецький комуністичний сатиричний журнал «Олейн-шпигель» висловив бажання тримати постійний контакт і обмінюватися працями. Отже, зв'язки з німецькими художниками налагоджені через організацію виставки, можуть, крім усього, стати попередніми умовами для відвітної виставки праць українських художників у Німеччині.

Слід згадати, що в Москві вже було організовано низку виставок чужоземних художників. Була виставка сучасної німецької живописи, виставка сучасної французької живописи, виставка художниці Кете Кольвїд. Але всі ці виставки, на жаль, не попали на Україну.

Тому Українському т-ву Культурного зв'язку з закордоном слід підтримати ініціативу і зсумовити допомогти організації проєктованої виставки німецької графіки, тим більше, що ця виставка, як демонстрування виробничої графіки, несе цілком очевидні своєю реальною користю результати.

Організація такої виставки повинна зустріти підтримку всієї нашої суспільності і відповідних культурних та професійних організацій.

Книжки та журнали

ЛЕОНІД ЧЕРНОВ. 125 днів під тропіками. ДВУ, 1928 р. стор. 137, ц. 50 к.

Автор книжки, Леонід Чернов, під час перших рейсів пароплава «Тралобалт» їхав цим пароплавом з Владивостока в Одесу. Про цю подорож і написав книжку, що ми її рецензуємо.

В нашій українській літературі—дуже мало неукраїнської тематики. Можна перерахувати враз усі оповідання й романи авторів, що виїхали за межі українського села й міста. Та й більшість цих авторів не бачили тих місць, про які вони пишуть.

Ось у чому особлива цінність книжки Л. Чернова—це його справжні, особисті враження й пригоди під тропіками, в Індії на островах, де затримували англіїці радянський пароплав. Книжка жива, темпераментна, свіжа. У автора є прекрасне вміння бачити, вміння, якого часто не вистачає не лише нашим мандрівникам-журналістам, а й письменникам. Автор помітає багато навіть деталей, а особливо вмів він передати словами ту сильну силу фарб, кольорів, яскравих змін і переходів тропічної природи, океана.

Але—завжди влізе оте немилосердне «але». Книжка на 130 сторінок насичена такою кількістю образів, епітетів, порівнянь, що їх вистачило б на добрий том. І тут головна помилка автора. Йому слід було б написати

не брошульку і не прогнати експресом по тих цікавих місцях, а написати справді книжку, заглибившись трохи, показавши детальніше і місця де їхали, а особливо людей. А то ледве чи не половина книжки—імпресіоністичних описів (справа, прекрасних) і окремі штрихові зарисовки людей, а ледве окресленими контурами. В книжці мало жанрових сцен—висловлюючись примітивно. Во не лише в тих місцях, де їздив Л. Чернов, а й на пароплаві були нові для нас люди. Капітан Лазарев, Андрій Вологов, цікавий хлопчисько піонер Приша, а про них сказано між іншим, а це все інтересні постаті. Дуже хотілося б почитати про наших радянських матросів, про цих непомітних «тружеників моря». Вже й говорити нічого, що зовсім мало написав Л. Чернов про тих людей, з якими зустрічався в Індії і всюди де проїздив. Во з тих уривків, що одо видруковано, видно, скільки цікавого бачив автор. І головне, що в Л. Чернова є всі дані, щоб написати справжню книжку-вражіння, навіть судячи по оцій брошульці—«125 днів». А крім цього ми знаємо його, як автора багатьох оповідань і гуморесок.

Дуже бажано було б, коли б доведеться видавати цю книжку другим виданням, щоб автор розгорнув її ширше, тоді це буде цінний вклад у нашу мандрівну літературу.

Юр. Бала.

М. Скрипник. Джерела та причини розламу в КПЗУ. ДВУ. Стор. 150, ціна—40 коп.

Е. Гірчак. Шумскізм і розлам в КПЗУ. ДВУ, стор. 248. Ціна—50 коп. Бібліотека «Більшовик України».

Редакція журналу «Більшовик України» цілком слушно заохочила видавати окремими брошурами бібліотечку найголовніших постанов, статей і промов керівників компартії на Україні.

Досі друком вийшло вже кілька книжок бібліотечки, прим. Річицького про «Волобуєвщину», Левицького про Галичину, то-що. Нещодавно вийшли з друку вище названі книжечки М. Скрипника та Гірчака. У першій книжці тов. Скрипника, «Джерела та причини розламу в КПЗУ» маємо 5 глав: перша глава трактує про націоналістичний ухил у КПЗУ, друга про шляхи, що перетворили «ухил» на правдісню зраду. Обидві ці глави являють собою ґрунтовний доклад тов. Скрипника на пленумах ЦК і ЦКК КП(б)У від 7-VI-1927 року («національний ухил») та від 13-III-1928 р. («Від ухилу до зради»).

Наступні (3) глави—зі змістом своїм є революційні і заяви ЦК КП(б)У в приводі національного опортунізму КПЗУ до Комінтерну, до ЦК ПЗУ та ЦККП.

У цих двох докладах тов. Скрипник подає загалом блискучий марксистський аналіз історично-соціальних чинників, що призвели по-перше до виникнення й зникнення шумскізму, та розламу у КПЗУ, по-друге. Також добре висвітлено й те, яким чином Компартія України з допомогою Комінтерну зліквідувала наслідки зрадницької роботи ренегатів Василькова, Турянського і К-о з ЦК КПЗУ.

Цілком ясно читачеві й те, як старе люксембурґіянство перетворилося в інший соціально-класовий обставині на великодержавний рос. шовінізм Зінов'єва, Ларіна, Ваганяна і К-о, що, як відомо тлумачать українську культуру, яко відсталу, другорядну, селянську; а з другого боку цілком слушно автор характеризує соціальну суть українського націоналістичного збочення у партії шумскізму та хвилювізму, які—недооцінюючи роль й значіння компартії і пролетаріату у

розв'язанні національного питання на Україні—стають на ґрунт переводити величезну історичну роботу бюрократично-адміністративними та фашистськими заходами. Отже ці збочення, «ухили» є продукт нових суспільно-класових взаємин, що склалися й складаються дотепер на Радянській Україні: натиск дрібної буржуазії, еріст економічного добробуту куркульства на селі через НЕП, недостатня боротьба з ідеологією—змички з капіталістичною Європою—буржуазної великої технічної інтелігенції, що зросла рівно ж через нец, то-що.

Що до аналізу Скрипникова (другий доклад) причин розламу й розламу в КПЗУ—то сторінки ці є справді блискучий майстерний зразок того, як слід пристосовувати діалектичну методу висвітлювати, навіть протягом короткого часу, динаміку суспільних взаємин та економічну базу на Західній Україні, що спричинилися до глибокої кризи у КПЗУ. Автор доводить переконливо свої твердження й висновки ясною логікою фактів, приводить чимало історичної ваги документів, резолюцій то-що.

Загалом брошура тов. Скрипника допоможе опанувати логікою діалектичного матеріалізму; по лєнінському розв'язувати взагалі національне питання. Стане у величезній пригоді курсам українознавства, клубам, сільбудам, активістам, та молодим науковим робітникам з національного питання.

Корисною й глибокою своїм змістом є згадана книжка тов. Гірчака. У книжці маємо 5 глав та 4 додатки, що є собою резолюції й постанови II пленуму ЦК КПП у жовтні 1927 р., ухвала Політсекретаріату ВКЖ від 21-XII-1927 р., постанова наради КПЗУ від 16-I-1928 р. та декларація об'єднаного конгресу Сельробу від 24-V-1928 р. У першій главі «До історії розламу в КПЗУ» автор висвітлює тільки поохідження окремих проявів невправного трактування над. політики КП(б)У у ЦК КПЗУ. Саме подано історію виступу й поведінки Максимовича що до Хвилювського, націоналізму на Україні, яку тов. Гірчак цілком слушно характеризує як політику хвостизму, опортунізму, націоналізму, капітуляцію перед дрібною буржуазією та ундо-фашизмом, то-що. Далі подано ухва-

До 50-тиріччя Антон Сінклера

Цього року минає 50 років з дня народження Антона Сінклера, одного з найпопулярніших, якщо не самого популярного серед наших читачів американського письменника. «Джаммі Хігінс», «Сто процентів», «Король вугіль»*),—твори, що їх найбільше читають і особливо робітники.

Світова популярність Антона Сінклера все ж не могла стати на перешкоді тому, що до останнього часу в себе в Америці його не визнають і переслідують. Причиною цьому помагає в суті творчості Сінклера, в його письменницьких устремліннях.

Сінклер вперше виступив як виявник соціального життя Америки 1906 року в романі «Джаммі Хігінс». І від тої пори не зраджує своєму напрямку. Ні один письменник Америки не охоплює так широко найрізноманітніші боки життя Штатів, як робить це Сінклер. Досить нагадати такі його романи, як «Король вугіль», що змальовує великий страйк у Колорадо, «Джаммі-Хігінс»—роман пролетарія, кинутого у війну «Петронеум», що охоплює 20 років індустріального життя Америки. «Бостон»—присвячений страті Сакко і Ванцеті.

*) Зазначені твори видано українською мовою ДВУ.

У II Пленуму ЦК КПЗУ про шумскізм та заяву Василькова-Турянського, що піби то засуджує й гудить не лєнінську політику Шумського. Добре накреслено також походження і суть опортунізму більшості ЦК КПЗУ в аграрному питанні, та історію розколу сельробу на правіцю й лівіцю. У другій і третій главах автор дуже докладно висвітлює як змінені суспільні взаємини на ґрунті нової економіки у Галичині та економіки НЕП'и на радянській Україні обумовили реалізацію окремих проявів опортунізму й зради на систему ренегатства, неприязновості, шахрайства і дипломатичної подвійної гри більшості КПЗУ. Також докладно розбирає автор соціально-класову природу шумскізму й хвилювізму, змальовує їхні помилки та причини того, чому саме розкол у КПЗУ відбувся під прапором Шумскізму. У четвертій читач матиме досить добру характеристику УНДО, його ставлення до розламу та причину великих радощів УНДО в приводі цього; цікаво накреслено спроби об'єднання Сельробу.

У п'ятій автор слушно подає нарис засад національної політики КП(б)У, щоб читач логічно зрозумів шахрайство й брудні наклади ренегатів на КП(б)У, що вона ніби то не бореться з шовінізмом та провадить українізацію формально.

Можна зауважити лише те, що т. Гірчак недостатньо подає критику «Волобуєвщини». Нам здається, що слід було відітнати й підкреслити дуже біднєпкий теоретичний зміст статті Волобуєва, її надзвичайно дрібну суспільну питому вагу проти шумскізму й хвилювізму.

Що до мови обох книжок, то вона загалом добротна, цілком популярна й зрозуміла кожному «не іскушному в книжних премудростях» читачеві.

Загалом тим, хто цікавиться не тільки спеціально національним питанням і політикою національною КП(б)У і радівати, але взагалі історією громадської думки на Україні, гаряче рекомендуємо книжки ці.

Ціна книжкам цілком приступна.

Н. М.

Нотографія

В. БАРАБАШОВ. Реквієм.—Вокаліз. Вид. ДВУ, з нотн. стор. ціна 30 коп.

Цей твір треба віднести до одного з кращих у виданні ДВУ. Це прозвучало чарівно-щире музичне письмо. Почувається, що писання музики у нашого автора є його широкою справою, безпосереднім відбиттям почуття людського, — тугою суворості, замкненої і, в той же час, ніжної і спочутливої. Музичні твори, з переважним моральним початком у них, є «другим життям» для їхнього творця. Вони або відбивають реальне життя художника, або — той комплекс ідей і настроїв, що їх у реальному житті художника бракує, але яких він, художник, шукає. Це — активний романтизм, як каже О. М. Горький.

— Реквієм В. Барабашова злибко людський. Це не проста схема і не бездушний гротеск, — хоч, проте, і чисто часовий початок у музиці й об'єктивна живишність мають, як формальна метода, всі права на існування.

Туга, якою вона здається нам у творі В. Барабашова, мужня і суворості. Ми відчуваємо в ній заховану динаміку, ми відчуваємо в ній пагос, в її зламах — вагнерівська жагучість сильної людської натури, (інтермедія в фортепіанному супроводі, що попереджує остаточний вступ голосу); а звесь вокаліз загалом черепнятий мудрістю Н. Метнера, його інтелектуальною глибиною. Між іншим, у пам'яті в нас встає жалобна пісня Метнера — з циклу його на шість віршів Пушкіна. Ця асоціація має, як нам здається, де-яке обґрунтування, а в тім формальне, бо вже і в ранніх творах у Барабашова намічається свій індивідуальний стиль, — (що його джерелами раніше був Скрибін, а потім Вагнер і, в значній мірі, Метнер). В особі нашого молодого композитора ми бачимо автора, що органічно не терпить будь-яких зовнішніх брязкалец, які так почуваються в багатьох творах навіть талановитих авторів, що змагаються до вигадливої «сучасної» музичної мови. В. Барабашов іде «проти течії». Він простий і суворий в технічних засобах музичного вислову, хоч, однак, його музичний лексикон досить сучасний, в найвищій мірі свіжий і скрізь логічно обґрунтований. Гадається, що саме ця авторська «сумлінність» характерна для В. Барабашова.

Отакі загально-музичні цінності рецензованого твору. До його мінусів треба віднести його струментальний, а не вокальний характер. Незручний для вокаліста початок твору, де голос вступає одночасно з фортепіано. Крім того інтонаційно вокаліз, на нашу думку, не скрізь пластичний, зокрема — невокальним є спосіб кількарізкового, шірадр, повторення однієї ноти — в голосі. Є де-які застоя в регістрах, незручні для вокаліста. Фортепіанний супровід викладено без особливого навантаження і загалом він не являє труднощів. Гадаємо, що реквієм мусово прозвучав би в іншій його транскрипції. Але і в такому своєму призначенні (себ-то для вокалу) він являє величезний інтерес, як видатний музичний твір. Є всі підстави з підвищеним інтересом чекати дальших творів нашого автора.

Видано вокаліз чепурно. Ціна дешева.

Ол. Д.

С. ШЕВЧЕНКО. Початкова школа фортепіанової гри. Державне Вид. України. 1928 р. 86 стор. ціна 2 крб. 40 коп.

Старі початкові підручники фортепіанової гри не завжди відповідали вимогам наукової методики й педагогіки. Весь методичний матеріал штучно, без певного музичного зв'язу був зв'язаний. Дитина, яка мала хист до музики, не завжди задовольнялась тим музичним матеріалом, що було вміщено по різних збірках і підручниках, а це приводило до того, що діти, не дивлячись на любов до музики часто-густо кидали вчитись гри на фортепіано.

Передова частина музпедагогів вже давно ставила питання про створення нового підручника, що в дійсності відповідав би не тільки вимогам дитячого віку й викликав би зацікавленість до музики, але й зі сторони методики задовольняв би тим вимогам, що висуває сучасна наукова музична думка. На жаль,

Шахи й шашки

Партія № 16. Будапештська оборона.

Відграно 10 серпня ц. р. на міжнародному турнірі у Кіссінгені.

Білі — Р. Х. НАПАБЛАНКА, Америка

Чорні — С. Г. ТАРТАКОВЕР, Франція

1. d2—d4	K g8—f6	21. T d1 : d8	T h8 : e8
2. c2—c4	e7—e5	22. C f5 : h7	T d8—d4
3. d4 : e5	K f6—g4	23. g2—g3	T d4 : c4
4. e2—e4	d7—d6 ¹⁾	24. h2—h4	b7—b5
5. e5 : d6	C f8 : d6	25. Kpg1—g2	a7—a5
6. C f1—e2	f7—f5	26. h1—h2 ²⁾	C b2—g7
7. e4 : f5	Ф d8—e7	27. f2—f4	C g7—h5
8. K g1—f3 ²⁾	C e8 : f5	28. T f1—e1	T c4—a4
9. C c1—g5	K g4—f6	29. C h7—g3	T a4—d4
10. K b1—c3	K b8—c6	30. T e1—c7+	T d4—d7
11. 0—0	0—0—0	31. T e7 : d7+	Kp c7 : d2
12. K c3—d5	Ф e7—f7	32. Kpg2—f3	c6—c5
13. K f3—c4!	K c6 : d4	33. g3—g4	c5—c4
14. Ф d1 : d4	c7—c6	34. g4—g5	C h6—f8
15. C g5 : f6!	g7 : f6	35. h5—h6	a5—a4
16. Ф d4 : f6	Ф f7 : f6	36. f4—f5	Kp d7—c6 ³⁾
17. K d5 : f6	C d6—e5	37. h6—h7	C f8—g7
18. C e2—g4	C e5 : f6	38. f5—f6	c4—c3
19. C g4 : f5	Kp c8—c7	39. Kp f3—e2!	C g7—h3
20. T a1—d1	C f6 : b2	40. f5—f7	чорні здалися.

¹⁾ Краще 4... K g4 : e5 5. f2—f4 C f8—b4+!

²⁾ Після 8 c4—c5 C d6 : c5 9. Фd1—a4+ K b8—c6 10. Ф a4 : g4 білі виграють фігуру, але у чорних після 10... K c6—d4! міцна атака.

³⁾ Краще 12... 0—0

⁴⁾ На 15. K d5 : f6? чорні відповідають 15... C d6 : h2+ і виграють ферзя.

⁵⁾ Білі загрожують 26. h5—h6, 27. C h7—g3 і 28. h6—h7.

⁶⁾ На 36... c4—c3 білі грають 37. Kp f3—e2 Kp d7—e3 38. f5—f6 і далі h6—h7 і виграють.

Хроніка

- На округовому турнірі у Бовчанську 1-й приз виграв т. С. Кондратів (Богодухов).
- На турнірі 1-й і 2-й категорій у Харкові 1-е місце зайняв т. Бланкштейн.

це важливе питання ще й зараз позитивно не розв'язане, ось чому зсяку працю, що допомагає розв'язати болюче питання треба всіляко вітати й підтримувати.

В основі своєї праці, автор названого підручника поклав принципи розвитку з дитячим ритмічним почуттям, музичної свідомості з зацікавленості, розвитку слуху й художнього смаку, а головний принцип це логічність й педагогічна грамотність розподілення музично-шкільного матеріалу. Головна заслуга автора полягає в тому, що він використав кращі зразки української народної пісенної творчості на яких і можна виховувати музичне почуття дитини. Ці зразки можна не тільки грати на роялі, але підчас гри дитина може й співати, а це буде кращим засобом що до впливу на загальний музичний розвиток дитини.

Що стосується до проходження і вивчення елементарної теорії, то треба одверто сказати, що вже час кинути сухі, схоластичні підручники, а треба всю музично-нотну свідомість будувати виключно на пісенних зразках. Коли розглядати початкову школу С. Шевченка в розрізі вивчення елементарної музично-нотної грамоти, то можна сказати, що нема кращих зразків з пісень, на яких можна обудувати проходження й вивчення всіх елементів музичної початкової теорії, яку діти краще розуміють, ніж ту що вивчають по різних теоретичних підручниках. Цінність школи полягає ще й в тому, що автор використав середні регістри фортепіанної клавіатури, запобігаючи пісень з багатьма хроматичними тонами в ключах, а транспонував більшість пісень в межах великої, малої, першої й другої октави.

За методичну хибу початкової школи С. Шевченка треба вважати відсутність алікатури й пальцозаки, що підчас обучення відіграє важливу роль й допомагає технічно оволодіти інструментом. Відсутність порад і вказівок як тримати себе підчас гри на роялі, примушує викладача-музику користуватися порадами з інших підручників.

Для дитячих відділів музпрофшкіл й музичних студій, шкіль соціального виховання, де прозодиться обучення гри на роялі, рецензуема школа може бути використана, як гарний початковий підручник. Зовнішній бік видання цілком задовольняючий, але ціну треба знизити.

Ол. Перунов.

Блок-нот

ШКЛЯНІ БУДИНКИ МАЙБУТНЬОГО.

Техніка виготовлення тривалих сортів скла настільки вдосконалена, що по деяких країнах Європи й Америки скло пристосовується не тільки для вікон, але й для стін. У Франції й Німеччині кількість фірм по будівлі шкляних будинків все збільшується. Поки що із скла будують у більшій частині, фабричні приміщення.

Перспективи, що відкриваються по пристосуванню скла, при будівлі житлових помешкань, — величезні. Будинки майбутнього будуть надзвичайно світлі й чисті. Уже й зараз по лікарнях почали пристосовувати шкляні стіни, як найбільш гігієнічні, тим більше, що винайдене скло пропускає ультрафіолетові проміння, значиння якого для здоров'я величезне. Ніякої небезпеки в пораненні шклом немає, бо винайдене скло не б'ється. Безпечні будуть ці будинки і з пожежного відношення.

Винайдене скло пристосовується вже й для кабінок аеропланів і дирижаблів.

Міста в майбутньому матимуть цілком інший вигляд після заміни нинішніх цегляних і залізо-бетонних будівель — шкляними. Зміниться і стиль будинків.

ДЕРЖАВА З ЄДИНОЮ ГАЗЕТОЮ.

В Абіссинії видається єдину газету: «Світло й світ». Вже три роки, як вона виходить щотижня в Адіс-Абеба. Цю найважливішу в світі газету друкується старо-ефіопським шрифтом і за підписом самого негуос (короля).

В газеті друкується скандальну хроніку і подається безконечні описи надворних свят та релігійних, а треба знати, що свят у абіссинців п'ятори сотні на рік. В газеті друкується ще накази, рескрипти короля та деякі повідомлення з провінцій. Рештою газета не цікавиться. Коли ж потрапляють туди повідомлення з Європи, вони проходять через цензуру італійського посольства, єдиної установи, що має радіо.